

+

M
PAX

14 juli 2019

15e zondag door het jaar, C

Veelgeliefden,

Lk. 10,25-37

«Wat moet ik doen om het eeuwig leven te verwerven?» Bij deze vraag spitsen wij onze oren, want ook wij willen het antwoord vernemen. Maar in het evangelie lezen we geen theoretische verhandelingen over allerlei belangrijke onderwerpen, zoals over het gebed of de naastenliefde, de barmhartigheid. In plaats daarvan geeft Jezus ons bij voorbeeld een concreet gebed, het onze Vader; Hij doet ons de naastenliefde voor; Hij beoefent de barmhartigheid. En als zijn voorbeeld niet genoeg is, vertelt Jezus een parabel waarin zijn handelen en het handelen van God zeer expliciet naar voren komen. Zo ook vandaag in het evangelie.

Als we de barmhartigheid en de naastenliefde willen kennen, moeten we allereerst naar Jezus kijken hoe Hij zeer concreet de naaste is geworden van noodlijdenden. Maar even als de wetgeleerde zouden ook wij nog wat verder willen vragen. En daarom vertelt Jezus ons de parabel van de barmhartige Samaritaan.

De context van deze parabel is zeer verhelderend. Een wetgeleerde vraagt, om Hem op de proef te stellen: "Meester, wat moet ik doen om het eeuwig leven te verwerven?" (Lk. 10,25) Hoewel hij vraagt wat hij moet doen, gaat het de wetgeleerde niet om hemzelf, maar hij wil Jezus beproeven. Jezus heeft dit door en laat hem daarom zelf het antwoord geven: "Wat staat er geschreven in de wet?" En als de wetgeleerde geantwoord heeft: "Gij zult de Heer uw God beminnen met geheel uw hart en geheel uw ziel, met al uw krachten en geheel uw verstand; en uw naaste gelijk uzelf", scheidt Jezus hem af met de woorden: "Uw antwoord is juist, doe dat en ge zult leven." Jezus heeft geen behoefte aan theoretische twistgesprekken. Als de wetgeleerde vervolgt: "Wie is dan mijn naaste?" krijgt Jezus de kans de vrijblijvende en algemene vraag om te buigen naar een concreet en persoonlijk antwoord. Hij antwoordt op deze vraag door haar om te draaien: wie is de naaste van de man die in handen van de rovers is gevallen. Niet de vraag: "wie is mijn naaste?" is belangrijk, maar: "Voor wie ben ik een naaste?" Als ik barmhartigheid betoon, ben ik voor de noodlijdende een naaste.

Jezus maakt dit in een schokkend verhaal duidelijk: niet de priester of de leviet, maar de verachte Samaritaan blijkt de naaste te zijn van wie in nood verkeert. Van een verstoten Samaritaan moeten wij leren wat barmhartigheid is. En voor barmhartigheid is allereerst aandacht nodig. In een gestresste omgeving is er geen plaats voor naastenliefde. Aandacht voor de omgeving, aandacht en tijd voor de ander. Barmhartigheid begint met het zien en horen van een mens in nood. Dat leren we van Jezus, bij voorbeeld in de ontmoeting met de blinde Bartimeüs. De mensen snauwden hem toe om te zwijgen, maar Jezus bleef stilstaan en riep hem bij zich. Jezus loopt niet zo maar voorbij aan het leed van de mensen. Barmhartigheid begint met een soort 'helderziendheid' en fijngevoeligheid. Het is feeling hebben en een antenne uitzetten voor de signalen die broze mensen uitzenden. Er is heel wat armoede, ook in onze eigen omgeving. Maar het komt erop aan dat we die leren zien.

De priester en de leviet zagen de mishandelde en geplunderde reiziger, maar liepen er in een boog omheen. De Samaritaan zag en kreeg medelijden. In het Grieks staat er een woord dat letterlijk zo iets betekent als: zijn ingewanden

kwamen in beroering. Hij werd diep bewogen, liet zich raken door het leed. Zijn maag draaide zich als het ware om. De Samaritaan voelde zich tot in zijn lichamelijke aangesproken. Dat is het diep menselijke vermogen tot medelijden: er niet goed van worden.

Zich laten raken en beroerd worden door het leed is altijd een bewuste daad van de wil en alleen zo kan degene die zich heeft laten raken overgaan tot handelen. De Samaritaan laat zich raken en daarom gaat hij tot het uiterste: hij brengt hem niet alleen naar de herberg (zijn plicht), maar neemt ook alle onkosten op zich: "Zorg voor hem en wat ge meer mocht besteden, zal ik u bij mijn terugkomst vergoeden."

Hij gaat duidelijk de maat van plicht of rechtvaardigheid te boven. De priester en leviet waren bedacht op hun plicht en op de wet: als zij zouden helpen werden ze immers cultisch onrein voor de tempeldienst. Want dat is het schokkende in het verhaal. De priester en de leviet stelden de regels van de wet boven de liefde tot de naaste en sloten daarom hun hart. Zij hadden een verkeerde godsverering die ten koste gaat van de naaste.

Vanuit een diepe bewogenheid, een diep voelen, komt de Samaritaan tot een beslissing en tot de daad. Het concrete handelen in barmhartigheid komt vanuit dit voelen. In onze huidige tijd van bureaucratisering probeert men te helpen vanuit regeltjes, los van het gevoel. Veel mensen hebben hun gevoelens laten afstompen omdat ze geconfronteerd worden met zoveel beelden van menselijke ellende. De media bestoken ons ermee, zonder dat we er iets mee kunnen. Daarom wekt dit teveel aan beelden alleen nog maar een verlamdend gevoel van onmacht op.

De parabel houdt ons voor dat naastenliefde en barmhartigheid concreet het antwoord zijn op de vraag naar de concrete personen voor wie ik naaste kan en mag zijn. Die paar concrete gekwetste en gewonde mensen die wij concreet op ons levenspad tegenkomen. Mensen uit onze directe omgeving waar wij mee samenleven en ook concrete personen die wij op onze levensweg ontmoeten.

Naaste worden voor onze directe omgeving wil vooral zeggen trouw zijn in het kleine en vergevingsgezindheid tot het einde.

Als we zo proberen een naaste voor de ander te zijn, zal die ander voor ons onvermoed tot een geschenk van God worden. Jezus zegt daarom in de bergrede: Zalig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid ondervinden. (Mt. 5,7)

Onze barmhartigheid is nooit zuiver menselijk maar bevat een goddelijk karakter. Christus heeft door zijn voorbeeld de goddelijke barmhartigheid aanwezig gesteld «en op die manier nog meer de Vader laat zien, die een God is "rijk aan erbarming".» En wij van onze kant worden uitgenodigd om die goddelijke erbarming door te geven en zo de Vader tegenwoordig te stellen in zijn barmhartige liefde.

Dit zien we duidelijk geïllustreerd in de clochard die de steun van abbé Pierre had mogen ondervinden en hem zei: "Als God is wat jij doet, wil ik ook wel in die God geloven." Echte kinderen van God zijn mensen in wie het mededogen van de Vader een beetje doorstraalt. Laten wij kinderen worden van onze hemelse Vader, ons laten kwetsen door het leed uit onze directe omgeving en een echte naaste worden voor hen die op onze weg komen.